

بررسی دیدگاه‌های اسلامی و ملی‌گرایی در آثار

علی احمد باکثیر

مؤلف:

مهری ناصری

(کارشناس ارشد زبان و ادبیات عرب)

تابستان ۱۳۹۴

سرشناسه	ناصری، مهري، ۱۳۴۸-
عنوان و نام پديدآور	بررسی دیدگاههای اسلامی و ملی گرایی در آثار علی احمد باکثير/مهري ناصري
مشخصات نشر	کرمانشاه: انتشارات سارینا پژوه، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهري	۱۴۹ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۵۴۱۹-۰-۴
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
یادداشت	کتابنامه: ص. [۱۳۹-۱۴۶]
یادداشت	نماینه.
موضوع	باکثير، علی احمد، ۱۹۱۰-۱۹۶۹م.
موضوع	داستان های عربي-- قرن ۲۰م.-- تاريخ و نقد
موضوع	نمایشنامه عربي-- قرن ۲۰م.-- تاريخ و نقد
موضوع	ملی گرایی در ادبيات
موضوع	اسلام در ادبيات
رده بندی کنگره	۱۳۹۱ ی ۸۸ الف ۷ / PJA۴۸۵۰
رده بندی ديويي	۸۹۲/۱۶۰۹
شماره کتاب شناسی ملی	۳۹۱۳۰۸۳

کتابخانه ملی ایران

- نام کتاب: بررسی دیدگاههای اسلامی و ملی گرایی در آثار علی احمد باکثير
- مؤلف: مهري ناصري
- ناشر: انتشارات سارینا پژوه
- نوبت چاپ: اول ۱۳۹۴
- شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
- قیمت: ۸۰،۰۰۰ ریال
- تعداد صفحه: ۱۴۹ص
- قطع کتاب: وزیری
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سارینا پژوه
- شماره شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۴۱۹-۰-۴

فهرست

صفحه

عنوان

فصل اول: جایگاه تعهد و عوامل ظهور ملی‌گرایی در ادبیات معاصر

۱	مقدمه.....
۱	مفهوم تعهد.....
۱	جایگاه تعهد در ادبیات خاص عرب.....
۱۱	التزام در ادبیات معاصر عرب.....
۱۷	مفهوم کلمه‌ی ملت.....
۱۹	عوامل ظهور ملی‌گرایی در ادبیات معاصر عرب.....

فصل دوم: گذری بر اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و ادبی عصر علی احمد باکثیر و زندگی وی

۲۱	بخش اول: گذری بر اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و ادبی عصر علی احمد باکثیر.....
۲۱	حوادث یمن در عصر باکثیر.....
۲۳	تحولات مهم سیاسی مصر در قرن‌های نوزدهم و بیستم.....
۲۴	اوایل قرن نوزده سرآغاز فصل جدید در مصر.....
۲۴	عصر نهضت در مصر.....
۲۵	مصر تحت استعمار بریتانیا.....

۲۶	 نمایندگان عمده‌ی جنبش‌های اسلامی در مصر
۲۷	 جمهوری مصر
۲۸	 الإخوان المسلمین
۲۹	 تحولات اجتماعی و اقتصادی مصر در قرن‌های نوزدهم و بیستم
۳۱	 تحولات فرهنگی و ادبی مصر در قرن نوزدهم و بیستم
۳۱	 آشنایی با مصر، فرهنگ و ادبیات غرب
۳۲	 نقش جمال الدین در فرهنگ و ادبیات عربی معاصر
۳۳	 رمان نویسی در مصر در قرن‌های نوزدهم و بیستم
۴۱	 بخش دوم: زندگی‌نامه و آثار
۴۹	 شخصیت باکثیر
۵۱	 افکار و اندیشه‌های باکثیر
۵۲	 مراحل شکل‌گیری فرهنگ و ادبیات باکثیر
۵۷	 آثار باکثیر

فصل سوم: بررسی دیدگاه‌های اسلامی و ملی‌گرایان در آثار علی أحمد باکثیر

۶۱	 بخش اول: بررسی دیدگاه‌های اسلامی در آثار باکثیر
۶۲	 ایمان به وجود و وحدانیت خداوند
۶۳	 ایمان به قضا و قدر
۶۳	 ایمان به قرآن کریم
۶۵	 ایمان به عبادات
۶۶	 موعظه و ارشاد

۶۷	عشق و توسل به پیامبر اسلام(ص).....
۶۸	دعوت به بیداری اسلامی.....
۷۷	مبارزه با انحرافات دینی.....
۹۰	بخش دوم: بررسی دیدگاه‌های ملی‌گرایی در آثار باکثیر.....
۹۲	پایبندی به اصالت عربی.....
۹۴	تبیین مسائل مشکلات ملت عرب.....
۹۶	پایبندی به اخلاص و پیشرفت مردم یمن.....
۱۰۱	پایبندی به سرزمین عربی مصر.....
۱۰۴	مسأله‌ی استعمار عرب و مبارزه با آن.....
۱۰۹	دعوت به وحدت عربی.....
۱۱۱	بیداری ملت عرب با استفاده از اسطوره 'یخ' و اسلوب طنز.....
۱۱۹	پایبندی به مسئله‌ی فلسطین.....
۱۲۴	تشویق به مبارزه.....
۱۲۸	سرزنش ملت عرب.....
۱۳۰	بیزاری از صلح و سازش با دشمن.....
۱۳۲	دعوت به صبر و استقامت.....
۱۳۹	منابع و مأخذ.....
۱۴۵	نمایه.....

امروزه مسأله‌ی تعهد در ادبیات معاصر عرب از جایگاه ویژه‌ای برخوردار بوده و به معیار اصلی در ارزیابی آثار ادبی تبدیل شده است. ادبیات متعهد، ادبیاتی است که به‌اندیشه یا نگرش و یا جریانی خواه اجتماعی، مذهبی، سیاسی یا فلسفی پایبند باشد. در غیر این صورت بی‌ارزش است. در حقیقت نقش اصلی ادبیات، تعهد است، تعهد هنرمند باید انسانی باشد. تعهدی فارغ از قید و بند فرقه‌گرایی، تعهدی فارغ از سیاست و فقط در راه تعالی انسان، اما به هر حال اثری. بیش از آن که بار تعهد را به دوش بکشد، باید هویت هنری خود را ثابت کند.

امروزه معیار اصلی در ارزیابی آثار ادبی، جوهر تعهد و رسالت سخن نویسنده و شاعر است که در نوشته‌های وی تجلی است. سخن گفتن از تعهد، رسالت و مسئولیت در هنر و ادبیات موضوع چندان تازه‌ای نیست و شاید بتوان آغاز آن را مقارن با آغاز پیدایش خود ادبیات دانست، اما به گواهی منابع تاریخی، «مهد» ادبیات متعهد به عنوان یک گونه و سبک مشخص ادبی برای نخستین بار و در میان ادیبان دوره‌های غربی شکل گرفته و پس از آن به جوامع ادبی سایر مناطق جهان نیز راه یافته است. در تفکر الهی، تعهد در روح و حقیقت هنر نهفته است. آنجا که تعهد نباشد، هر چند زیباییهای گوناگون هم می‌آید، در دیدگاه ادیان الهی کار هنری تلقی نمی‌شود. تفکیک هنر از تعهد، جداسازی هنر از هنر، و تهی ساختن هنر از هویت خویش می‌باشد. لذا در تعالیم ادیان الهی همیشه انسانها بر اساس حیح خدا محوری تربیت می‌شوند تا همه‌ی افکار و آراء و افعالشان رنگ و بوی خدایی بگیرد. خداوند حق مطلق بوده، و مابقی بدون خدا باطل هستند. به همین جهت در اسلام، همه چیز از جمله هنر و ادبیات، در رابطه با تکلیف و تعهد پدید آمده است. در نگاه تفکر و فرهنگ اسلامی، تعهد و هنر با یکدیگر پیوندی نزدیک و ناگسستی داشته، و به دو بال پرنده‌ای می‌مانند که پرواز، بزرگ‌ترین و زیباترین جلوه‌ی وجودیش را تشکیل می‌دهد. ادیب مسلمان متعهد،

کسی است که به مبدأ و جهان‌بینی‌اش پیوستگی داشته باشد، و در قالب موضوعات دینی و یا غیر دینی دیدگاه‌های خود را در برابر اسلام و امتش تثبیت نماید.

آثار ملی‌گرایی نوشته‌هایی هستند که شاعر و ادیب، آنها را در حب وطن و علاقه به آن، به رشته‌ی تحریر در آورده باشند. آثاری که بیان‌کننده‌ی احساسات و عواطف یک شاعر یا ادیب نسبت به میهن خود و مردمانش و سرنوشت آن می‌باشد. این نوع آثار تقریباً در ادبیات تمام ملل وجود دارد؛ زیرا علاقه و تعلق درونی به مکانی که انسان در آنجا به دنیا می‌آید، ذاتی و فطری است. هر شاعر یا ادیبی به اقتضای طبیعت خودش به زادگاه و سرزمینی که در آنجا رشد کرده و بزرگ شده، علاقمند می‌باشد. شاعران و ادیبان وطن دوست در هر عصری و در هر ادبیاتی وجود داشته‌اند، ولی در این میان به شاعران و ادیبانی بر می‌خوریم که بدین نام مشهور گشته‌اند. سلی‌احمد باکثیر یکی از این شاعران و ادیبان بزرگ اسلامی و ملی‌گرا می‌باشد. وی یکی از پایه‌گذاران ادبیات اسلامی و ملی‌گرایی معاصر بوده که با به تصویر کشیدن عقیده‌ی اسلامی و ملی‌گرایی از ادیان موفق به شمار می‌رود. وی از پدر و مادری حضرموتی، در شهر سورابایای اندور به دنیا آمد، او نخست به یمن، سپس به حجاز، و سرانجام به مصر مهاجرت نمود و تا پایان عمر در آنجا باقی ماند. وی افزون بر شعر، در زمینه‌ی رمان و نمایشنامه نیز دارای نوآوری می‌باشد، و در این مورد آثار بزرگی بر جای گذاشته است.

مطالب و مندرجات کلی این کتاب در سه فصل گنجانده شد که به شرح ذیل می‌باشد:

فصل اول شامل مفهوم تعهد، جایگاه آن در ادبیات معاصر عرب، ادبیات جهان و همچنین مفهوم کلمه‌ی ملت، و عوامل مؤثر در شکل‌گیری ملی‌گرایی در ادبیات معاصر عرب می‌باشد.

در **فصل دوم** به زندگینامه‌ی باکثیر، عقاید، و آثار او پرداخته شده است.

در **فصل سوم** دیدگاه‌های اسلامی و ملی‌گرایی باکثیر بررسی شده است.

مهری ناصری